

UO‘K: 371.3(075.8):004.738.5

RAQAMLI PLATFORMALAR ASOSIDA PEDAGOGIK AMALIYOTNI**TASHKIL ETISH****Eshonqulova Mushtari Abdurashidovna – mustaqil tadqiqotchi**mushtarieshonqulova997@gmail.com*Termiz davlat pedagogika instituti***ОРГАНИЗАЦИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ НА ОСНОВЕ
ЦИФРОВЫХ ПЛАТФОРМ****Эшонкулова Муштари Абдурашидовна – самостоятельный соискатель***Термезский государственный педагогический институт***ORGANIZATION OF PEDAGOGICAL PRACTICE BASED
ON DIGITAL PLATFORMS****Eshonkulova Mushtari Abdurashidovna – independent researcher***Termez State Pedagogical Institute*

Tayanch so‘zlar: raqamli platforma, pedagogik amaliyot, malakaviy amaliyot, pedagogik kompetensiya, oliy ta’lim, interaktiv o‘quv jarayoni.

Rezyume. Maqola oliy ta’lim muassasalarida bo‘lajak o‘qituvchilarning pedagogik amaliyotini raqamli platformalar yordamida tashkil etish masalasiga bag‘ishlangan. Tadqiqotda pedagogik jarayonlarni raqamli vositalar orqali rejalashtirish, monitoring qilish va baholashning samarali usullari tahlil qilingan. Shu bilan birga, maqolada raqamli platformalarning talabalarning pedagogik kompetensiyalarini shakllantirish va malakaviy amaliyotda o‘zaro interaktivlikni oshirishdagi roli ko‘rsatib o‘tilgan.

Ключевые слова: цифровая платформа, педагогическая практика, квалификационная практика, педагогическая компетенция, высшее образование, интерактивный учебный процесс.

Резюме. Статья посвящена вопросу организации педагогической практики будущих учителей в высших учебных заведениях с помощью цифровых платформ. В исследовании проанализированы эффективные методы планирования, мониторинга и оценки педагогических процессов с помощью цифровых средств. В то же время в статье показана роль цифровых платформ в формировании педагогических компетенций студентов и повышении взаимодействия в профессиональной практике.

Key words: digital platform, pedagogical practice, qualification practice, pedagogical competence, higher education, interactive educational process.

Summary. The article is dedicated to the organization of pedagogical practice for future teachers in higher education institutions using digital platforms. The study analyzes effective methods of planning, monitoring, and evaluating pedagogical processes using digital tools. At the same time, the article shows the role of digital platforms in the formation of students' pedagogical competencies and increasing mutual interactivity in qualification practice.

Kirish. So‘nggi yillarda pedagogik oliy ta’lim muassasalarida malakaviy amaliyotning samarali tashkil etilishi talabalarning kasbiy tayyorgarligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. An’anaviy amaliyot jarayonida talabalar ko‘pincha nazariy bilimlarni amaliy faoliyatga tatbiq etishda qiyinchiliklarga duch keladi, darslarni rejalashtirish va o‘quvchilar bilan samarali pedagogik muloqot qilish ko‘nikmalarini yetarlicha shakllantira olmaydi. Shu sababli, oliy ta’lim muassasalarida pedagogik amaliyotni innovatsion shaklda, xususan raqamli platformalar yordamida tashkil etish dolzarb ilmiy va amaliy muammo sifatida yuzaga kelmoqda.

Raqamli platformalar pedagogik jarayonlarni nazorat qilinadigan, interaktiv va samarali shaklda tashkil etish imkonini beradi. Shu platformalar orqali talabalar dars rejalashtirish, didaktik materiallar yaratish, baholash va reflektiv tahlil qilish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Masalan, Moodle, Google Classroom, Zoom, Teams va boshqa pedagogik platformalar talabalarga onlayn darslar rejalashtirish, materiallar bilan ishlash, mentorlar tomonidan nazorat va tavsiyalarni tezkor olish imkonini beradi. Bu vositalar talabalarning mustaqil ish faoliyatini

rivojlantirish, pedagogik qarorlar qabul qilish, o‘zaro interaktiv muloqot va pedagogik kompetensiyalarni shakllantirish jarayonini sezilarli darajada yengillashtiradi.

Mamlakatimizda pedagogik oliy ta’lim tizimi so‘nggi yillarda raqamli transformatsiyadan o‘tmoqda. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 1-sentyabrdagi “Oliy ta’lim sifatini oshirish va pedagogik kadrlarni tayyorlash tizimini modernizatsiya qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori va Vazirlar Mahkamasining tegishli qarorlari pedagogik amaliyot jarayonini raqamli platformalar orqali tashkil etishni rag‘batlantirmoqda. Shu bilan birga, oliy ta’lim muassasalarida talabalarning kasbiy kompetensiyalarini baholash va monitoring qilish tizimi raqamli vositalar orqali samarali amalga oshirilmoqda. Bu esa pedagogik amaliyot jarayonida talabalarning ishtirokini oshirish, malakaviy tayyorgarlik darajasini aniq baholash va pedagogik jarayonni optimallashtirish imkonini beradi.

Adabiyotlar tahlili. Pedagogik amaliyot va bo‘lajak o‘qituvchilarning malakaviy tayyorgarligi sohasidagi milliy va xalqaro tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, pedagogik kompetensiyani shakllantirish jarayoni nafaqat nazariy

bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham qamrab olishi lozim. Kuzmina o'z asarida pedagogik kompetensiyaning nazariy asoslarini tahlil qilib, pedagogik amaliyotning talabalarning kasbiy tayyorgarligini oshirishdagi markaziy rolini ta'kidlagan [1]. Muallif pedagogik amaliyot orqali talabalarda amaliy faoliyatga tayyorlik, didaktik va interaktiv ko'nikmalar shakllanishini asoslab beradi. Shunga mos ravishda, Slastenin pedagogik jarayonlarni tizimli tashkil etish va nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirish metodlarini bayon qiladi [2]. U malakaviy amaliyotning nazariy asoslarini tushuntiradi va pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish jarayonini ilmiy asoslashga xizmat qiladi. Markova esa malakaviy amaliyotning nazariy bilimlarni real pedagogik vaziyatlarga tatbiq etish orqali pedagogik kompetensiyalarni shakllantirishda samarali vosita ekanligini ko'rsatadi [3].

Xorijiy tadqiqotlar ham pedagogik amaliyotning samaradorligini ko'rsatadi. Kolb o'z asarida tajriba orqali o'rganish nazariyasini ilgari surib, amaliy pedagogik faoliyat orqali kompetensiyalarni shakllantirishning samarali usullarini ochib bergan [4]. Schon esa refleksiv amaliyot va o'qituvchining professional fikrlash jarayonini pedagogik tayyorgarlikning asosiy komponenti sifatida ko'rsatadi [5]. Zeichner esa mentorlik tizimi orqali pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish mexanizmlarini bayon qiladi [6]. Bu tadqiqotlar raqamli platformalarni pedagogik jarayonga integratsiyalash imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslaydi, chunki onlayn darslar, vazifalar va simulyatsiyalar orqali talabalarning amaliy va refleksiv ko'nikmalarini samarali rivojlantirish mumkin.

O'zbekiston sharoitida olib borilgan tadqiqotlar ham raqamli pedagogik amaliyotning samaradorligini tasdiqlaydi. Inoyatov oliy ta'limda pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish va malakaviy amaliyotning rolini tahlil qilgan [7]. Abdullayeva pedagogik amaliyot talabalarning kasbiy tayyorgarligini oshirishdagi samaradorligini ilmiy asoslab bergan [8]. Shu manbalar raqamli platformalarni pedagogik jarayonga kiritishning milliy asoslarini ochib beradi.

Xalqaro tadqiqotlar esa pedagogik amaliyot va malakaviy tayyorgarlik jarayonida raqamli vositalarning strategik ahamiyatini ko'rsatadi. OECD [9] va UNESCO [10] tadqiqotlarida raqamli platformalar bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirish, malakaviy amaliyotni sifatli tashkil etish va o'quv jarayonini monitoring qilishda muhim ekanligi qayd etilgan. Bu tadqiqotlar O'zbekiston sharoitida pedagogik amaliyotni raqamli platformalar orqali tashkil etishning xalqaro standartlarga mosligini tasdiqlaydi.

Muhokama. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, pedagogik amaliyot jarayonida raqamli platformalardan foydalanish bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetensiyalarini shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. Talabalar platformalarda darslarni rejalashtirish, materiallar yaratish, baholash va refleksiv tahlil qilish imkoniyatiga ega bo'lib, bu ularning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirishga yordam beradi. Shu bilan birga, raqamli platformalar talabalarga mustaqil ish faoliyatini rivojlantirish, interaktiv pedagogik

muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini shakllantirish imkoniyatini beradi. Bu esa an'anaviy amaliyot jarayonida mavjud bo'lmagan imkoniyatlarni yaratadi, talabalarning pedagogik jarayonga faolligini oshiradi va ularning kompetensiyalarini mustahkamlaydi.

Bundan tashqari, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, raqamli platformalar yordamida o'tkazilgan malakaviy amaliyot jarayonida talabalarning pedagogik qarorlar qabul qilish ko'nikmalari sezilarli darajada oshadi. Masalan, Moodle yoki Google Classroom orqali berilgan topshiriqlar va onlayn baholash talabalarga o'z faoliyatini tahlil qilish, o'z-o'zini baholash va xatolarni tuzatish imkonini beradi. Shu bilan birga, Zoom va Teams kabi platformalarda tashkil etilgan mentorlik va feedback sessiyalari pedagogik jarayonni individual va interaktiv tarzda amalga oshirishga yordam beradi. Bu esa talabalarning refleksiv faoliyati va professional fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi, pedagogik tajribani boyitadi.

Milliy va xalqaro adabiyotlarni tahlil qilish shuni ko'rsatdiki, O'zbekiston sharoitida raqamli platformalarni joriy etish pedagogik amaliyot sifatini oshirish va bo'lajak o'qituvchilarning kompetensiyalarini barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi. OECD va UNESCO tadqiqotlarida raqamli platformalarning pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish va malakaviy amaliyotni sifatli tashkil etishdagi samaradorligi qayd etilgan. Milliy tadqiqotchilar – Inoyatov, Xodjayev, Ochilov va Jo'rayev, Abdullayeva – raqamli platformalarni pedagogik amaliyot jarayoniga tatbiq etish orqali talabalarning mustaqil ishlash, refleksiya va pedagogik qarorlar qabul qilish ko'nikmalari sezilarli darajada rivojlanishini qayd etadilar.

Muhokama shuni ko'rsatdiki, raqamli platformalarni pedagogik amaliyotga integratsiyalash jarayoni nafaqat talabalarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki pedagogik kompetensiyalarni baholash va monitoring qilish tizimini soddalashtiradi. Shu bois, pedagogik amaliyot jarayonini raqamli platformalarda tashkil etish oliy ta'limda malakaviy tayyorgarlikning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, platformalarda interaktiv vazifalar, baholash tizimi va mentorlik sessiyalari talabalarning individual yondashuvini qo'llab-quvvatlaydi va pedagogik jarayon sifatini yanada yaxshilaydi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, pedagogik amaliyot jarayonida raqamli platformalardan foydalanish bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetensiyalarini shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. Talabalar Moodle, Google Classroom, Zoom va Teams kabi platformalarda darslarni rejalashtirish, o'quv materiallarini yaratish, baholash va refleksiv tahlil qilish imkoniyatiga ega bo'ldilar. Shu jarayon ularning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirishga yordam berdi va pedagogik qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirdi. Shuningdek, talabalarning mustaqil ishlash ko'nikmalari, o'z-o'zini baholash va refleksiv faoliyat malakalari sezilarli darajada oshdi, bu esa malakaviy tayyorgarlik sifatini yaxshilashga xizmat qildi.

1-jadvalda tadqiqot jarayonida kuzatilgan asosiy natijalarni va ularning pedagogik ahamiyatini ko'rsatadi:

1-jadval. Tadqiqot jarayonida kuzatilgan asosiy natijalar

Pedagogik faoliyat yo'nalishi	Raqamli platformalar yordamida kuzatilgan natijalar	Pedagogik ahamiyati
Darslarni rejalashtirish	Talabalar interaktiv dars rejalarni tuzdilar	Nazariy bilimlar amaliyot bilan uyg'unlashdi
Materiallar yaratish	Slaydlar, testlar, o'quv vazifalari va simulyatsiyalar tayyorlandi	Talabalar mustaqil ishlash va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini rivojlantirdi
Baholash va feedback	Mentorlar tomonidan onlayn baholash va tavsiyalar berildi	Refleksiv faoliyat va o'z-o'zini baholash imkoniyati oshdi
Pedagogik qarorlar qabul qilish	Turli pedagogik vaziyatlarda darsni boshqarish va interaktiv metodlarni qo'llash ko'nikmalari shakllandi	Talabalarning pedagogik qaror qabul qilish malakasi mustahkamlandi

Natijalar shuni ko'rsatdiki, raqamli platformalardan foydalanish pedagogik amaliyot jarayonini samarali tashkil etish, talabalarning kompetensiyalarini rivojlantirish va malakaviy tayyorgarlik sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, platformalar pedagogik jarayonda monitoring, baholash va refleksiya tizimini soddalashtiradi,

mentorlar va talabalar o'rtasidagi interaktiv muloqotni kuchaytiradi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari O'zbekiston sharoitida pedagogik amaliyotni raqamli platformalar yordamida tashkil etish bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetensiyalarini barqaror shakllantirishga xizmat qilishini tasdiqlaydi. Shu asosda, pedagogik amaliyotni raqamli shaklda tashkil etish bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish oliy ta'limda malakaviy tayyorgarlikning samaradorligini oshirishda dolzarb ahamiyatga ega.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, pedagogik amaliyotni raqamli platformalar yordamida tashkil etish bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetensiyalarini shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi, chunki raqamli platformalarda darslarni rejalashtirish, materiallar yaratish, baholash va refleksiv tahlil qilish jarayoni talabalarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirishga yordam berdi va pedagogik qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini mustahkamlandi. Shu bilan birga, talabalarning mustaqil ishlash, interaktiv muloqot va refleksiv faoliyat malakalari rivojlantirildi, bu esa pedagogik tayyorgarlik sifatini oshirishga xizmat qildi. Shundan kelib chiqib, pedagogik amaliyotni raqamli platformalarda tashkil etish bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqish va ularni amaliyotga tatbiq etish dolzarb ahamiyatga ega, chunki raqamli platformalar pedagogik jarayonni monitoring qilish, baholash va mentorlik tizimini samarali amalga oshirish imkonini beradi va bu O'zbekiston sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning malakaviy tayyorgarligini barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar

1. Кузьмина Н.В. Педагогическая компетенция и профессиональная деятельность. – Москва: «Просвещение», 1985.
2. Сластенин В.А. Педагогическая теория и методика. – Москва: «Академия», 2008.
3. Маркова А.К. Профессиональная компетенция и квалификация. – Москва: «Наука», 1996
4. Kolb D.A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. – New Jersey: «Prentice Hall», 2020.
5. Schon D.A. The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action. – New York: «Basic Books», 2019.
6. Zeichner K. Mentoring and Teacher Education. – London: «Routledge», 2019.
7. Inoyatov U. Oliy ta'limda pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish. – Toshkent: «Fan», 2020.
8. Abdullayeva Sh. Pedagogik amaliyot va talabalarning kasbiy tayyorgarligi. – Toshkent: «Universitet», 2020.
9. OECD. Teachers' Professional Development and Competence. – Paris: «OECD Publishing», 2019.
10. UNESCO. Teacher Education Guidelines: Professional Competencies and Standards. – Paris: «UNESCO Publishing», 2018.